

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

رابطه طرح‌های شهری با سیاست‌ها و طرح‌های فرادست

برنامه‌های توسعه استان

برنامه‌ها و اسناد توسعه استان شامل تمامی برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت توسعه استان می‌باشد که به‌عنوان بالاترین سند بالادستی دستورالعمل توسعه هر استان برای کلیه دستگاه‌های اجرایی تابعه می‌باشد. این برنامه‌ها شامل برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به‌عنوان برنامه‌های میان‌مدت توسعه و برنامه بلندمدت استان می‌باشد. سایر اسناد نیز شامل سند ملی توسعه استان، چشم‌انداز بلندمدت توسعه استان به‌عنوان اسناد پشتیبان جهت تدوین برنامه‌های ذکر شده تولید می‌گردد.

کلیه برنامه‌های توسعه استان طبق دستورالعمل‌ها و شرح خدمات ارسالی از سازمان برنامه و بودجه کشور و در قالب آیین‌نامه اجرایی شورای برنامه ریزی و توسعه استان با نظارت آن سازمان انجام می‌گیرد.

لازم به ذکر است تصویب طرح‌های توسعه و عمران، از وظایف شورای برنامه‌ریزی استان محسوب می‌شود و در میان کارگروه‌های مختلف این شورا؛ بر اساس آیین‌نامه اجرایی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان (مصوب ۱۳۹۸/۳/۵ هیات دولت)، کارگروه زیربنایی، توسعه روستایی، عشایری، شهری و آمایش سرزمین و محیط‌زیست؛ وظایف مشخص و تأثیرگذاری در برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری شهرهای تابعه از جمله؛ بررسی و ارائه پیشنهاد در خصوص طرح‌های توسعه عمران منطقه‌ای، ناحیه‌ای، روستایی و شهری، طرح‌های مجموعه‌های شهری، طرح‌های بهسازی، نوسازی و مرمت بافت‌های قدیمی و فرسوده، تبدیل روستا به شهر، طرح‌های ساماندهی عشایر و ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی دارد.

فرایند تهیه طرح‌های شهری در ایران

فرایند تهیه طرح‌های شهری در ایران با توجه به وظیفه و نقش هر یک، به شرح زیر طبقه‌بندی می‌شوند: سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هدایت، تهیه برنامه، بررسی و تصویب، نظارت و ارزیابی، تهیه طرح، اجرا، نظارت بر اجرا و سرانجام انطباق و تغییر برنامه.

براساس همین طبقه‌بندی می‌توان حوزه وظایف هر یک از عناصر را شناسایی کرد.

برنامه‌های توسعه شهری در ایران در قالب طرح‌هایی نظیر طرح‌های جامع و تفصیلی، طرح‌های احیاء و بازسازی بافت‌های قدیمی و برنامه‌ریزی توسعه شهرهای جدید تهیه می‌شوند. اغلب این برنامه‌ها، جنبه فیزیکی دارند و سیاست‌گذاری توسعه و تغییرات فیزیکی شهرها را به صورت کاملاً محلی انجام می‌دهند. تهیه تمام این برنامه‌ها در حیطه وظایف وزارت راه و شهرسازی، و اجرای آن‌ها به عهده شهرداری‌هاست.

شورای عالی شهرسازی، وزارت راه و شهرسازی، وزارت کشور، سازمان برنامه و بودجه و شهرداری‌ها به ترتیب از عناصر تشکیل‌دهنده نظام برنامه‌ریزی شهری در ایران هستند که حوزه دخالت قانونی هر یک از آن‌ها در وظایف، سیاست‌گذاری‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و مانند اینها مشخص شده است. چنان‌که وظیفه "سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری و هدایت" طرح‌های شهری مستقیماً به عهده شورای عالی شهرسازی، و در استان‌ها به عهده شورای برنامه‌ریزی استان و اداره کل راه و شهرسازی استان و استانداری است.

تهیه تمام طرح‌های شهری (به جز طرح هادی) بر عهده اداره کل راه و شهرسازی است که از طریق خرید خدمت یا مستقیماً و در هر حال با عقد قرارداد میان طرفین، تهیه می‌شود. شورای برنامه‌ریزی استان و کمیته فنی و بعد از آن نیز شورای عالی شهرسازی هم وظیفه "بررسی و تصویب" طرح‌های شهری را بر عهده دارند. "نظارت بر تهیه برنامه‌های شهری در حیطه وظایف اداره کل راه و شهرسازی و سازمان برنامه و بودجه قرار دارد. "اجرای" همه برنامه‌های شهری بر عهده شهرداری‌ها و "نظارت بر اجرا" در اختیار اداره کل راه و شهرسازی مربوطه است. تصویب مراتب "انطباق و تغییر در برنامه‌های شهری" نیز ابتدا از طریق شهرداری و استانداری، و در نهایت کمیسیون ماده ۵ استان صورت می‌گیرد.

فرایند پیش از تهیه طرح

فرایند پیش از تهیه طرح‌های توسعه شهری را می‌توان در سیاست‌گذاری‌ها بخش‌هایی از فرایند تصمیم‌گیری و هدایت طرح‌های توسعه شهری خلاصه کرد. این سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها توسط اداره کل راه و شهرسازی استان، استانداری، سازمان برنامه و بودجه، شورای برنامه‌ریزی استان، شورای عالی شهرسازی و معماری، وزارت کشور، و کمیسیون ماده پنج استان انجام می‌گیرد.

* شورای عالی شهرسازی و معماری مهم‌ترین ارگان فرایند پیش از تهیه طرح محسوب می‌گردد. در حال حاضر، اعضای این شورا عبارتند از:

- ✓ وزارت راه و شهرسازی
- ✓ وزارت جهاد کشاورزی
- ✓ وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
- ✓ وزارت راه و شهرسازی
- ✓ وزارت صنعت، معدن و تجارت
- ✓ سازمان حفاظت محیط‌زیست
- ✓ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ✓ وزارت کشور
- ✓ وزارت میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری
- ✓ وزارت نیرو
- ✓ سازمان برنامه و بودجه
- ✓ بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ✓ سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور
- ✓ مجلس شورای اسلامی
- ✓ سازمان پدافند غیرعامل

و به موجب ماده سه قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری، ریاست این شورا با وزیر راه و شهرسازی است. و به موجب تبصره ۲ ماده قانونی مورد بحث جلسات شورا با حضور اکثریت اعضاء رسمیت خواهد داشت و تصمیمات شورا با حداقل ۵ رأی معتبر خواهد بود.

* وظایف شورای عالی شهرسازی در ماده ۲ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری به شرح زیر تعیین شده است:

" بررسی پیشنهادهای لازم در مورد سیاست کلی شهرسازی برای طرح در هیأت وزیران.

اظهاری نظر نسبت به پیشنهادهای و لوایح شهرسازی و مقررات مربوط به طرح‌های جامع شهری که شامل منطقه بندی، نحوه استفاده از زمین، تعیین مناطق صنعتی بازرگانی مسکونی، تأسیسات عمومی، فضای سبز و سایر نیازمندی‌های عمومی شهری می‌باشد.

تصویب معیارها و ضوابط و آیین‌نامه‌های شهرسازی

در حال حاضر شورای عالی شهرسازی و معماری دارای ۵ کمیته فنی بشرح زیر است:

- کمیته فنی ۱ (کمیته تخصصی بررسی طرح‌های توسعه و عمران)

- کمیته فنی ۲ (کمیته تخصصی گردشگری)

- کمیته فنی ۳ (کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش)

- کمیته فنی ۴ (کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاست‌گذاری)

- کمیته فنی ۵ (کمیته تخصصی بررسی طرح‌های فرادست)

- کمیته فنی ۶ (کمیته تخصصی انطباق مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها با سیاست‌های ابلاغی شورای عالی)

